

H. STREMME :

A Német Demokratikus Köztársaság talajai

Bevezetés a biogenetikus talajtanba és gyakorlati alkalmazásába

(Die Bäden der Deutschen Demokratischen Republik)

Deutscher Zentralverlag Berlin 1949, 175 oldal, egy színes átnézeti térképpel és 80 ábrával, ebből 49 térkép

Stremme Hermann, a regionális talajterképezésnek egy emberöltőn át eredményes művelője és továbbfejlesztője, ebben a kis munkájában a Német Demokratikus Köztársaság területére alkalmazza talajleíró módszerét, melyet az orosz kutatók morfológiai és genetikai elgondolásai alapján dolgozott ki. A munka gerince a Német Demokratikus Köztársaság talajviszonyait 1:1 millió léptékben feltüntető színes térkép. A térkép igen változatos talajviszonyokat tüntet fel. Nem látunk rajta nagy talajöveket, mint a Szovjetunió térképén, a terület számos apró részletre aprózódik fel. Délnyugaton a legnagyobb német mezőségi fekete föld előfordulást látjuk, mely azonban az óriási szovjet fekete föld területhez viszonyítva parányi. Felöleli a Magdeburger Börde-t Halleig, Merseburgig és Lipcse vidékéig. Egyike a legnagyobb német búza, cukorrépa, olajos növény és vetőmag termesztési területeknek. Tovább nyugatra, Erfurt és Weimar körül, a thüringiai medencének kis fekete föld területét látjuk, mely megszakításokkal Gotha és Langensalza körzetéig vonul. A fekete földhöz közvetlenül a tarka agyagok és márgák talajai csatlakoznak, körülvéve a mészkőhegység humuszkarbonát talajaitól. Ez a thüringiai fekete föld a nagyarányú virág- és zöldségmag tenyésztésének területe. Lipsétől délre és keletre egy hosszú sáv löszön kialakult barna erdőtalajöv csatlakozik ide, melynek talaja részben kifakult, részben azonban nem fakult ki, ezeken a helyeken egyenértékű a fekete mezőségi földekkel, mint búza és cukorrépa termő föld. A thüringiai fekete földtől és a barna erdőtalajok sávjától délre a határ hegyei emelkednek kifakult rozsdaszínű erdőtalajokkal és sekély rétegű hegyi talajokkal, továbbá lápokkal, sőt részben mohalápokkal.

Az említett területektől északra a jégkorszakbeli eljegesedés területe van moránával, homokbuckáival, völgyi homokjaival és sík lápjjaival. Ez az öv még tovább északra egy széles, repcét, húzát és cukorrépát termő fakó és nem fakó, barna erdőtalaj-sávval zárul, sok helyen lápokkal és tavakkal tarkítva. Északkeleten, a Keleti-tenger partjánál a tenger

hatását látjuk. A jégkori nagy jégárak lefolyásai a Spree-erdő, a Havelländische Luck és a Rhinlück mocsárréteg nagy lápjait hozták létre, ezek közül a Havelländische Luck és a Spree-erdő Berlin nagy zöldségtermő vidékeihez tartozik, míg a Rhinlück az intenzív kultúrára kevésbé alkalmas.

A hajdan eljegesedett területek két oldalán az Elba és az Odera gyűjtötte össze a jégárak lefolyásait; így alakult ki az Odera-menti sárrét, egy régóta megjavított terület, mely Berlin ellátásában játszik szerepet.

A térkép színei a biogenetikus képződésű talajtípusokat tüntetik fel, fekete jelek a talajnemeket szemléltetik, ugymint homokos vályog, agyag, lösz, stb. A biogenetikus talajtípusokat Stremme tizenhat jellegzetes profilban külön is feltünteti a szövegben.

A talajföldrajzi összefüggések alapján Stremme a Német Demokratikus Köztársaság területén 13 természetes talajtartományt különböztet meg. Ezeknek talajviszonyait részletesen ismerteti, s a fontosabb körzetekről kis talajterképeket is ad. A talajkörzetek leírásának értékes kiegészítése az a fejezet, amelyben Stremme az 1:1 millió léptékű talajterkép gyakorlati értékét ismerteti, több kis térképen tüntetve fel az egyes gazdasági növények (repcé, cukorrépa, burgonya, zöldség) termesztésére alkalmas területeket, s az erdők megoszlását. Külön térképeken látjuk még ábrázolva a különböző talajtípusok mérszigényét, trágyaigényét, a szél- és vízerózió által veszélyeztetett területek megoszlását.

Stremme munkája a korszerű talajföldrajzi szemlélet kiváló alkotása; mintaképpül szolgált arra, miként lehet tömör foglatatban a tudomány mai színvonalán mozgó ismertetését adni egy igen változatos talajviszonyokkal bíró nagy területnek, oly módon, hogy az nemcsak a talajkutatónak, hanem a talajjal összefüggő bármely kérdés iránt érdeklődő nem szakembernek is hasznos útmutatóul szolgálhat.

BALLENEGGER RÓBERT